

Gemeente Sittard-Geleen Introductie financiële participatie Windpark Holtum-Noord

Datum: donderdag 3 september 2020
Tijd: aanvang 19.30 uur
Plaats: Het Anker, Ankerweg Buchten

Aanwezig namens ENGIE Energie Nederland:

Hans Duivenvoorden, projectontwikkelaar Windmolenpark Holtum-Noord
Tiemen Eskes, financieel adviseur

Aanwezig als moderator:

Mirjam Roorda-Knape, omgevingsmanager Windpark Holtum-Noord

Aanwezig namens Ventolines:

Casper Sparreboom, financieel adviseur

Aanwezige omwonenden:

Conform presentielijst

Opening

Mevrouw Roorda opent de bijeenkomst en heet de aanwezigen welkom. Ze vindt het fijn dat het weer mogelijk is om fysiek bij elkaar te komen, op gepaste afstand. De laatste bijeenkomst in deze setting was eind januari, toen werd de laatste versie van het profijtplan besproken. Inmiddels is de vergunningaanvraag door ENGIE gedaan en is er inspraak geweest. Momenteel is de gemeente bezig met de nota van zienswijze. Vanavond is bedoeld om kennis uit te wisselen over 'zelf investeren' omdat in de vorige bijeenkomsten bleek dat er veel onduidelijkheden waren. De vragen/onderwerpen die toen benoemd werden, zijn: looptijden, rendement, risico's, binding met het project als er een fonds is, hoeveel mensen kunnen meedoen? Mevrouw Roorda roept de aanwezigen op om vragen te stellen.

Ze stelt de heer Casper Sparreboom van Ventolines voor. Hij geeft vanavond als onafhankelijk adviseur uitleg over de mogelijkheden. Er hoeft vanavond geen keuze te worden gemaakt. Het is de bedoeling dat de aanwezigen na vanavond wat meer voeling krijgen met wat het betekent als je gaat deelnemen in het park, wat voor vormen zijn er mogelijk, wat zit aan die vormen vast. Het is de bedoeling dat er een aanbod wordt gedaan waar de omgeving behoefte aan heeft en wat past bij de mensen in het gebied.

Mevrouw Roorda geeft het woord aan de heer Sparreboom.

De heer Sparreboom stelt zichzelf voor. Hij werkt voor Ventolines, dit is een onafhankelijk adviesbureau voor duurzame energieprojecten. Hij is financieel adviseur over met name de financiële en juridische componenten en financiële participatie voor wind- en zonparken. Hij schetst kort de volgende fases van een windpark-traject: vergunningaanvraag, subsidietraject, startschot voor de bouw (financiering is rond), bouwfase en operationele fase. Het denken over participatie begint al vroeg in het traject: Wat wil het bevoegd gezag als onderdeel van de vergunningverlening? Wat wil de omgeving? Wat kun je de omgeving bieden? Als dat duidelijk is, kan de structurering beginnen. Dit betekent dat er een fonds of coöperatie kan worden opgericht, er kan worden bepaald of via leningen of aandelen geparticipeerd gaat worden. Deze vragen komen relatief vroeg in het proces aan de orde, omdat banken/financiers strenge eisen opleggen en zekerheid willen. Afhankelijk van de grootte van het project, moet er een informatiepakket worden opgesteld. Voor de grotere projecten geldt, dat deze moeten worden getoetst door het AFM (Autoriteit Financiële Markten). Daarnaast is er een (informatie)traject voor de omgeving. Uiteindelijk komt het tot de daadwerkelijke inschrijving, het

storten van het geld en het krijgen van rendement in de operationele fase. Al deze stappen lopen gelijktijdig naast elkaar.

Uitgelegd wordt, dat participatie verschillende doelen kan hebben, namelijk:

- Financieel: optimaliseren van rendement (zodat de inleg van de ontwikkelaar omlaag kan);
- Betrokkenheid en haalbaarheid: draagvlak door de omgeving;
- Verplichting vanuit overheid.

Er zijn twee participatievormen waarbij geld ingelegd wordt, namelijk: obligaties/leningen en aandelen. Daarnaast zijn er omgevingsfondsen en/of korting op de energierekening. De presentatie gaat over de vormen waarbij vermogen wordt ingelegd in het project. Stelregel hierbij is: een hoger risico levert een hoger rendement op en vice versa. De heer Sparreboom legt uit hoe dat komt:

Het windpark gaat resultaat maken. Dat komt op een bankrekening. Vanaf die bankrekening worden alle verplichtingen voldaan waaronder de rente en aflossing van banken. De banken verschaffen het meeste vermogen en worden dus als eerste betaald. Een leningenfonds staat als 2^e in de rij. Daarnaast moeten reserves worden opgebouwd voor bijvoorbeeld de sloop aan het einde van de levensduur en zijn er onderhoudscontracten. Het geld dat er dan nog overblijft, is voor de aandeelhouders; die staan als laatste in de rij. Dit betekent dat als het resultaat fluctueert, degene die als laatste in de rij staat, dat resultaat absorbeert. Daarom heeft een leningenfonds een lager risicoprofiel.

Vraag: *Er is een bepaalde volgorde bij faillissementen. Maar bij fase 3 heb je toch ook nog een reserve. Stel dat je BV extra gaat opbouwen in de reserve, dan gaat dat ten koste van je dividend. Of mag je ervan uitgaan dat die reserve een vaste waarde is op jaarbasis?* Antwoord door de heer Sparreboom: Over het algemeen is dat een vaste waarde. Vaak wordt gekeken naar wat de kosten zijn om het windpark in jaar 20 te slopen. Dan wordt vanaf jaar 10 jaarlijks een deel opgebouwd. Als uiteindelijk blijkt dat het minder kost, dan valt er nog wat vrij. En dat is dan weer voor de aandeelhouders. Aanvulling door de heer Duivenvoorden: Vaak eisen banken ook dat je minimaal 6 maanden aflossing/rente op je bankrekening hebt staan. De heer Sparreboom beaamt dat. Als aan het einde van de looptijd blijkt dat dat potje niet is ingezet, dan valt het vrij aan de aandeelhouders.

De heer Sparreboom stelt dat er niet 1 duidelijk antwoord is op de vraag: Wanneer gebruik je welke participatievorm? Het kan een financiële optimalisatie zijn, maar het kan ook zo zijn dat men zegt, participanten mogen niet teveel risico lopen want dat is slecht voor de reputatie. Daarnaast kan het een financieringsbehoefte zijn, dat een stuk van de bouwsom bij de omgeving wordt opgehaald. Het bankfinancieringsdeel wordt dan beperkter. Na de bouw is het bouwrisico eruit (en blijft het risico tijdens exploitatie over).

Vraag: *De financieringsbehoefte van de ontwikkelaar voor of na de bouw? Het geld moet er toch voor de bouw zijn?* Antwoord door de heer Sparreboom: Dat klopt. Uiteindelijk wordt het contract getekend met de turbineleverancier, onder voorwaarde dat de financiering rond is. Vaak lukt dat met bancaire plus eigen vermogen. Maar er kan voor gekozen worden om de omgeving te laten participeren. Dan verlaag je je eigen financieringsbehoefte een stukje met de omgeving.

Opmerking: *Er moet ook al gewerkt worden voordat rendement binnen gaat komen. Daar is ook financiering voor nodig.*

De heer Sparreboom legt uit dat de kosten voor een ontwikkelaar niet alleen in het rendement zitten, maar ook in het in stand houden en opzetten van het participatiemodel. Er moet een goede verhouding zijn tussen die kosten en de totale investeringssom door de omgeving.

Vraag: *Afgelopen jaar was een slecht jaar voor wind. Hebben jullie in de toekomst gekeken? Stel dat er nog een paar slecht zijn, zijn daar ook scenario's voor doorlopen? Is het rendement van de turbines in die situatie nog voldoende?* Antwoord door de heer Duivenvoorden: Op hoofdlijnen wel. We denken nog steeds dat het dan een levensvatbare businesscase is. Maar dat is puur gedaan op inschatting van kengetallen. We weten wat de windturbine ongeveer kost, we weten wat ongeveer het windklimaat is, we weten hoe hoog de SDE is. Op basis daarvan neemt ENGIE het risico om dit te gaan ontwikkelen. Er worden ook scenarioanalyses gedaan, bijvoorbeeld met betrekking tot de ontwikkeling van de stroomprijs.

Opmerking: *U heeft eerder gezegd, dat onafhankelijk van wel of geen wind, jullie de SDE subsidie zouden krijgen. Dus per saldo weet ENGIE heel goed waar op wordt uitgekomen. Meer of minder subsidie wordt weggestreept tegen meer of minder wind.* Antwoord door de heer Duivenvoorden: Dat klopt, maar daar zit ook een drempel in. De stroomprijs kan onder een bepaald niveau komen

waardoor er een stukje tekort optreedt. Daarnaast loopt de SDE maar 15 jaar, maar ENGIE gaat ervan uit dat die turbines minstens 20 jaar mee kunnen gaan. Maar het is nu nog niet bekend wat de stroomprijs over 15 jaar is. Los daarvan denkt ENGIE dat het project lonend is.

De heer Sparreboom toont de volgende risicomatrix:

	Obligatielening	Aandelen
Voor bouw:	Hoog	Hoog+
Na bouw:	Laag	Midden

Een hele gangbare participatievorm is het instappen op het moment dat het bouwrisico eruit is.

Vraag: Bij het instappen na bouw krijg je ook pas later rente. Antwoord door de heer Sparreboom: Stel je stopt er nu EUR 100,= in en je krijgt EUR 110,= na 1 jaar, dan is dat fijner dan dat je pas na 5 jaar rendement hebt. Vraag: Dus voor bouw is het risico hoog, omdat je pas laat gaat renderen? Antwoord de heer Sparreboom: Ja, exact. Vaak wordt door de omgeving na bouw ingestapt, omdat het bouwrisico er dan uit is en het overblijvende risico is ook een zeer voorspelbaar risico voor de omgeving, want het park draait.

Vraag: Hoe gaat het dan? Wordt die keuze van tevoren bepaald? Jullie geven aan de mogelijke participanten aan, het is nu gebouwd, nu kunnen jullie participeren. Of krijgen de participanten ook die mogelijkheden? Antwoord door de heer Duivenvoorden: Het heeft onze voorkeur, vanwege het lage risico, om na de bouw in te stappen. Het geeft ook meer tijd ter voorbereiding. Maar het is wel zo, als hier besloten wordt welke vorm het wordt, dan is op een gegeven moment het moment van instappen daar. Dat zal voor *commercial operation date* zijn en na de bouw. Toelichting door de heer Sparreboom: Over het algemeen wordt ongeveer een halfjaar voordat de turbines operationeel worden de prospectus ingeleverd en de marketing opgestart. Dan weet je ook echt waar je aan toe bent en wordt er naar een bepaalde datum toegewerkt. Dan heb je ook zekerheid dat het volgens een bepaald tijdspad verloopt.

Participatie door obligatieleningen

De heer Sparreboom geeft de volgende uitleg.

Een obligatielening is een vordering met de volgende kenmerken: bepaalde looptijd met een bepaald aflossingsprofiel. Op het moment dat – in het ergste geval – het project op de fles zou gaan, dan is de vraag wat je te vorderen hebt en waar je in de rij staat.

Voor aandelen geldt een variabelere rendement. De uitgifteprijs zul je moeten baseren op het rendement op basis van de voorspellingen. Deze inschatting (van bijvoorbeeld de stroomprijs) wordt over het algemeen gemaakt door een onafhankelijk bureau. Maar het blijft een inschatting vooraf. Of het echt zo gaat zijn, is pas aan het einde bekend. De waarde van de aandelen fluctueert in functie van met name de waarde van de elektriciteitsprijs. Dat betekent ook dat er een jaarlijks waarderingsmoment moet zijn in verband met eventuele verhandeling. Dit waarderingsmoment wordt ook door een onafhankelijke partij gedaan. Al deze handelingen brengen kosten met zich mee.

Vraag: Ik heb een vraag over obligaties, met name over de looptijd. De instap is voor een bepaalde looptijd. Maar heeft de initiatiefnemer ook de kans om vroegtijdig af te lossen? Die gaat uit van een bepaald rendement in 15 jaar, terwijl misschien in 5 jaar al kan worden afgelost. Antwoord door de heer Sparreboom: Dat kan, dat is de keuze van de ontwikkelaar zelf. Voorbeeld van na de bouw: Na de bouw is het geld uitgegeven en weet je precies wat erin zit. Als je dan nog geld gaat ophalen bij de omgeving, dan gebeurt eigenlijk het tegenovergestelde. Dan zie je vaak dat de banklening wordt afgelost met een stukje geld dat uit de omgeving wordt opgehaald. Dat is per definitie niet optimaal voor een ontwikkelaar, want het is duurder geld dan ze bij de bank betalen. Maar dat is het offer van participatie, vanuit de ontwikkelaar gezien.

Opmerking: Er is nog geen 5% van de totale som die door participanten wordt ingebracht. Antwoord door de heer Duivenvoorden: Een obligatielening komt uit op ongeveer 3% van de kapitaalinvestering.

Vraag: Zo'n klein aandeel zou je niet vervroegd kunnen aflossen. Dat zou je kunnen garanderen bij de uitgifte. Antwoord door de heer Duivenvoorden: Daar kun je afspraken over maken. Opmerking: Bij inschrijving kun je dan afspreken dat voor 15 jaar wordt ingeschreven en dat niet na 8 jaar wordt afgelost. Antwoord door de heer Duivenvoorden: Je kunt ook zeggen, met een iets lagere rente kun je er langer in blijven zitten, of je neemt een iets hogere rente met een kortere looptijd. Wat ook vaak gebeurt, is dat bijvoorbeeld na jaar 5 in stapjes wordt afgelost en dan bepaalt de notaris met een loting wie als eerste terugbetaald wordt en wie als laatste. Er zijn diverse varianten mogelijk. Maar op het

moment van afsluiten moet voor iedereen de structuur, de voorwaarden en risico's duidelijk zijn. Aanvulling door de heer Sparreboom: Bij participatie wordt ook altijd een informatiedocument opgesteld. Daar staat in beschreven wat er na x-jaren met je participatie kan gebeuren (dus of vervroegd aflossen wel of geen mogelijkheid is).

Participatie door aandelen

De heer Sparreboom laat weten dat de werking van rendement op aandelen bij participatie vrij moeilijk uit te leggen is. Het is namelijk niet zo duidelijk als bijvoorbeeld een aandeel Philips dat een bepaalde waarde heeft en waar dividend op wordt uitgekeerd en waar het aandeel kan worden verkocht. Bij een windpark weet je dat de waarde van het windpark uiteindelijk nul is. Op een gegeven moment wordt het windpark gesloopt. Dus je investeert eigenlijk in toekomstige dividenden. De dividenden moeten daarom zo goed mogelijk worden voorspeld en daar wordt dan een prijs aan gekoppeld. Deze inschatting is veel lastiger en bewerkelijker dan obligaties. Er is elk jaar een waarderingmoment. En het is risicovoller omdat aandelen mee fluctueren met het resultaat van het windpark.

Vraag: Het bedrag dat in aandelen geïnvesteerd zou kunnen worden zou groter zijn, dan bij obligaties.

Antwoord door de heer Duivenvoorden: Dat klopt. In principe staat in het energieakkoord, dat de burgers de mogelijkheid moeten krijgen om tot de helft in te stappen. Die ruimte kan worden geboden. Dus als die voorkeur er is, dan kan dat worden ingevuld. Maar aandelen brengen een groter risico met zich mee dan obligaties. Het gaat inderdaad om circa anderhalf miljoen euro aan aandelen die kunnen worden uitgegeven ten opzichte van circa 3 ton aan obligaties (afhankelijk van de totale investering).

De heer Sparreboom stelt dat over de volgende zaken moet worden nagedacht:

Rendementspercentage, aflossingsschema, aantal mensen dat kan deelnemen en voor welk maximaal bedrag, wat te doen bij overschrijving?, inschrijfperiode.

Opmerking: *Over de hoogte van een minimaal bedrag om deel te nemen, is al gesproken; dit moet een laag bedrag zijn, zodat het voor iedereen mogelijk is om in te stappen.* Aanvulling door mevrouw

Roorda: Dat heeft de wethouder ook onderstreept, het liefst zoveel mogelijk mensen de mogelijkheid geven om mee te doen. De heer Sparreboom vult aan, dat de administratiekosten wel de inleg moeten dekken. Vaak is EUR 250,= of EUR 500,= het minimum. Opmerking: *Daar is al over gesproken. Er wordt met schillen gewerkt, mensen die kortbij wonen, binnen 1 km, hebben de eerste aanspraak. Mensen die buiten de schillen wonen, krijgen pas de mogelijkheid om in te tekenen als blijkt dat er nog ruimte over is.* De heer Sparreboom geeft aan dat ook moet worden gekeken naar wat wordt gedaan bij over-inschrijving.

Vraag: Hoe gaan andere parken om met overschrijving? Antwoord door de heer Sparreboom: Voor Westermeerwind gaat dat via postcodegebied, dat waren 23.000 huishoudens. Bij overschrijving worden de mensen die veel hebben geïnvesteerd iets gekort. Vraag: Er is dus een postcodegebied gehanteerd? En datgene dat daarbuiten valt aan inschrijvingen, valt gewoon weg? Antwoord door de heer Sparreboom: Die mogen gewoon niet meedoen. En dat was heel erg gedreven vanuit de lokale overheid. Een ander park waar we straks met participatie gaan werken, daar werkt men meer met schillen. Dus de mensen die dichtbij wonen, hebben het eerste recht. En als je wat verder weg woont heb je een tweede recht, etc. Opmerking: *Het meeste hinder, het meeste profijt.* Antwoord door de heer Sparreboom: Dat is inderdaad het idee. Mevrouw Roorda vult aan: We hebben al een aantal ideeën besproken. Er wordt gekeken wat uiteindelijk het beste past. De baksteenmethode is ook nog genoemd: eerste inschrijving iedereen 1 participatie en wie dan nog wil, kan meer. Bij deze toepassing heeft iedereen gelijke kansen. Er zijn allerlei varianten mogelijk.

Juridische structuur

De heer Sparreboom legt uit dat het grootste verschil tussen aandeelhouders en lening verstrekkers is dat aandeelhouders ook zeggenschap hebben. Daarom zal de bank eisen dat de aandeelhouders/participanten samen aangesproken kunnen worden, en niet elke aandeelhouder apart en dat individuele participanten wat meer op afstand worden gehouden.

Vraag: Is dit niet al geregeld vanwege het oprichten van de BV waarvan ENGIE 100% eigenaar is?

Antwoord door de heer Sparreboom: De BV is er al, maar er zit nog geen geld in. Je kunt van alles regelen in die BV. Aanvulling door de heer Duivenvoorden: We zitten nog in de denkfase, ENGIE is 100% aandeelhouder in de BV. Daar komt bijvoorbeeld al de vergunning in. Maar er worden nog geen kosten in gezet. Aanvulling door de heer Sparreboom: Stel dat er een participantenwissel zou zijn en er zou niet geregeld zijn dat de participanten samengevoegd zijn, dan zou men voor elke participantenwissel naar de notaris moeten. Daarom is het goed om de participanten te centraliseren.

Vraag: Je zou kunnen participeren in Meewind en Meewind is dan de aandeelhouder. Antwoord door de heer Sparreboom: Dat is een mogelijkheid. Aanvullend op de project BV: Hier komt straks de

subsidie in, daar komen de turbinecontracten in, onderhoud, opstalaktes, de banklening, een stuk eigen vermogen van ENGIE. En dan moet nog worden bekeken of de participanten in de vorm van een lening, aandeel of beide gaan. Wat je vaak ziet is dat de leningen worden gebundeld via een fonds of coöperatie of fonds voor gemene rekening. En dat gaat dan als 1 lening de projectentiteit in. Hetzelfde geldt voor aandeelhouders. De participanten in de aandelensfeer worden gebundeld in een fonds. Belangrijk hierbij is om goed vast te leggen, hoe de belangen van de participanten worden behartigd. Vaak heeft de ontwikkelaar het meerderheidsaandeel; daarom moet goed afgesproken worden hoe de participanten worden vertegenwoordigd. Vaak wordt er iemand van het participantenfonds afgevaardigd in bijvoorbeeld de Raad van Commissarissen om de belangen van de participanten te behartigen en om mee te kijken of alles goed gaat.

Vraag: Het fonds kan ook een coöperatie zijn. We hebben het al gehad over een Meewind-achtig fonds. Antwoord door de heer Sparreboom: Dat kan inderdaad een Meewind-fonds zijn of een fonds voor gemene rekening. Het kan ook nog een Stichting Administratiekantoor zijn, maar dat is vaak wat bewerkelijk. Vraag: Wat is een fonds voor gemene rekening? Antwoord: Dat is een Stichting en die bundelt het geld (alle participaties worden dan opgehaald en gebundeld) en leidt het door naar de project BV. Het fonds is dan ook aanspreekpunt van het project en niet de participanten individueel. Met deze structuur wordt het overzichtelijk en ook beheersbaar voor ENGIE. Deze participatiestructuur moet wel opgezet worden, er moet een entiteit worden opgericht, er moet een informatiedocument worden geschreven, er moet leningendocumentatie worden opgesteld, er moet met de bank worden afgesproken dat participanten achtergesteld zijn ten opzichte van de banklening, en dan is er nog werving, communicatie, informatieavonden, inschrijving. Er moeten dus kosten gemaakt worden om die structuur op te zetten. De afweging moet dus ook zijn: Als je een half miljoen euro uit de omgeving ophaalt, hoe richt je dat dan kosten efficiënt in? Aanvulling door de heer Duivenvoorden: Een crowdfunding platform zou daarin kunnen helpen. Daar is zo'n structuur meestal al opgezet. De heer Sparreboom vult aan: Bijvoorbeeld Duurzaam Investeren, die ontzorgen het project bij leningen helemaal. De participanten storten het geld direct in het project, ze zijn volledig achtergesteld en Duurzaam Investeren zorgt ervoor dat 1x per kwartaal alle kwartaalorders worden uitbetaald. De kosten zijn dan een percentage van de inleg.

Vraag: Is dat crowdfunding niet een goed alternatief voor een institutioneel fonds met overheadkosten? De heer Sparreboom antwoordt: Jazeker, dat kunnen fondsen zijn, of Meewind etc. De heer Duivenvoorden vult aan: Crowdfunders zijn eigenlijk transparante doorgeefluiken. Het risico dragen ze niet, dat wordt 1-op-1 doorgezet. Het vergemakkelijkt alleen de hele administratieve rompslomp, de backoffice, de verhandelbaarheid etc. De heer Sparreboom vult aan: Je kunt hier inderdaad nog veel kanten mee op.

Vraag: Het fonds gaat doorlenen aan de project BV, dat zijn allemaal mutaties die beheersbaar en controleerbaar moeten zijn. Dus daar zijn kosten aan verbonden. De heer Sparreboom antwoordt: Dat klopt. Opmerking: Mijns inziens zou een fonds als Meewind ideaal zijn, als je dat zelf allemaal moet gaan doen, dan is dat zeer moeilijk. Je moet ook mensen vinden die dat allemaal kunnen. Terwijl Meewind die ervaring met participatie van de omgeving al heeft.

Mevrouw Roorda wijst nog eens op de coöperatie om die in elk geval nog in gedachten te houden. Dat moet georganiseerd worden. Er zijn in Limburg al coöperaties (Sittard-Geleen/Echt/Susteren). Je kan zeggen, we willen op onze manier meedoen. Dat is ook een variant, maar dat kost meer tijd en organisatie. Reactie door de heer Sparreboom: Een coöperatie kan dat tot op zeker hoogte. Als een coöperatie gaat doorlenen, dan hebben ze een bancaire functie. Maar er zijn wel coöperaties die mee investeren, maar dan zie je vaak dat ze al opgericht zijn met leden die een deel ontwikkelrisico hebben gedragen, die blijven erin zitten. Het is een iets andere aanvliegroute.

Resumerend

Obligatielening is de simpelste vorm. Laag in kosten en is te regelen via een platform.

Aandelen zijn veel bewerkelijker vanwege de zeggenschap, participanten moeten op afstand komen. Dit is veel complexer en kost meer. Het project moet dan kiezen of een deel van die kosten bij de participanten worden neergelegd.

Vraag: Wat kan het voordeel zijn van aandelen? Of zijn die er eigenlijk niet? Antwoord door de heer Sparreboom: Aandelen leveren meer rendement op, omdat ze meer risico dragen.

Vraag: Stel ik heb een aandeel van EUR 100, ik reken op 20 jaar. Wat is het rendement waar we mee rekenen op dit moment? Antwoord door de heer Sparreboom: 7 à 8%. Vraag: Maar het aandeel is na 20 jaar waardeloos. Antwoord door de heer Sparreboom: Maar die heb je dus terugverdiend door de dividenden die hoger zijn dan de inleg. Het rekensommetje voor aandelen is heel lastig. Ik zal aan het einde van de presentatie een berekening maken voor de aandelen.

Communicatie en ontzorging

De communicatie moet je continu blijven houden met de omgeving, zodat de omgeving bewust is dat het er komt. Er wordt ook een campagne opgezet. Na de uitgifte worden er ook participantendagen georganiseerd waar de stand van zaken van het Windpark wordt besproken. Er wordt gecommuniceerd over dividenden of aflossingen. Communicatie neemt gedurende het hele traject kosten met zich mee.

Enkele voorbeelden van Windparken met participatie: Windpark Krammer, Windpark Koningspleij, Windpark Veur de Wind.

Er is een korte pauze.

Vervolg

Mevrouw Roorda hoopt dat de aanwezigen vanavond iets meer gevoel bij het participatiemodel hebben gekregen. We zijn er nog lang niet, we staan nu eigenlijk aan het begin van de 2 à 3 jaar voordat er gebouwd wordt. Dit betekent ook dat er tijd is om goed hierover na te denken en besluiten te nemen.

Bekeken wordt hoe het vervolg georganiseerd wordt. Het profijtplan is er op hoofdlijnen, mede dankzij de inbreng van deze groep. De vervolgstap is nu het invullen van de 4 elementen. Bepaald moet worden wat het beste past bij het gebied. In het najaar wordt de volgende stap gemaakt, samen met de aanwezigen en de overige bewoners uit de omgeving; het wordt dan breder getrokken. Er moet ook worden nagedacht over hoe het voordeel in de buurt terecht komt. Dit soort zaken worden in het najaar opgepakt.

De heer Jacques Mohr, voorzitter van BLOW, laat weten dat er contacten zijn gelegd met het NLVOW (Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines). Deze vereniging ondersteunt bewoners in allerlei zaken die spelen rondom windparken en ook met aspecten rondom profijtplannen. NLVOW heeft ervaring met de zaken/onderhandelingen die nu worden gevoerd, onder andere over het profijtplan. NLVOW kan het uitwerken van het profijtplan van ENGIE ondersteunen. Mevrouw Mohr laat weten dat BLOW nog altijd strijdt tegen de komst van de windturbines. Maar mochten ze er toch komen, wil BLOW opkomen voor de belangen van de burgers. NLVOW kan daar als onafhankelijke partij goed in ondersteunen.

Korte uitleg berekening aandelenrendement

Bij aandelen moet een voorspelling gemaakt worden van het dividend dat uit het Windpark komt. Om het een beetje te begrijpen, kun je de berekening het beste andersom benaderen. Stel je wil 9 à 10% rendement halen, dan stop je EUR 1.000 ergens in en volgend jaar krijg je EUR 1.009 terug. Als je dat over 2 jaar terug wil hebben, dan moet je 2 jaar wachten. Dus dan krijg je ook nog een keer 9% over EUR 1.090. Zo kun je dat voor elk jaar doen.

Als je dit omdraait, kom je eigenlijk op de waarderingmethodiek van aandelen. Naarmate je verder in de tijd komt, neemt de wegingsfactor af. Na 10 jaar, je moet dan heel lang wachten op je geld, moet je nu al bepalen wat het dan waard is. Je moet dan eigenlijk 10x terugrekenen naar 9%. Alle dividenden bij elkaar opgeteld, gewogen naar het moment dat ik het krijg, dat is uiteindelijk de waarde van het dividend.

Maar stel dat het rendement 5% is, dan gaat de waarde van de aandelen omhoog. Want die weging wordt zwaarder. Dat is ook intuïtief: Hoe minder rendement je wil, hoe meer je bereid bent te betalen voor een bepaalde investering.

Vraag: Hier wordt dan niet meegenomen dat de waarde van de turbine uiteindelijk nul is? Antwoord: Dat gebeurt wel, want in jaar 11 gebeurt niks meer. Als uitgevende partij begin je dus met een onafhankelijke waardering op basis van bepaalde aannames (van bijvoorbeeld de elektriciteitsprijs). Door dat zo te wegen kun je aan de hand van het rendement dat je aanbiedt aan de markt, de prijs van de aandelen bepalen. Je verdient dus bij aandelen je inleg terug, zuiver en alleen op de dividenden, omdat er geen eindwaarde meer is (zoals bij een aandeel op de beurs).

Vraag: Zijn er parken die nog wel eindwaarde hebben? Of gaat de turbine langer door met draaien totdat hij het niet meer doet? Antwoord door de heer Duivenvoorden: Vuistregel is meestal dat de sloopkosten ongeveer net zoveel als de oud-ijzer prijzen zijn. Aanvulling door de heer Sparreboom: Stel je hebt een park dat 25 jaar draait, als je de weging doortrekt, wordt het alleen maar minder. De sloopkosten na 25 jaar hebben bijna geen waarde, omdat die weging heel laag is.

Vraag: Wordt in dit soort beschouwingen ook rekening gehouden met inflatiepercentages? Antwoord door de heer Sparreboom: In de berekeningen wordt alles meegenomen, denk aan omzet, operationele kosten, afschrijving, belastingen, onderhoudscontracten etc. etc.

Vraag: Hoe zit het met de belastingdienst, wat haalt die binnen? Antwoord door de heer Sparreboom: In de privésfeer valt het in box 3 valt. De heer Duivenvoorden vult aan: Als het geld op de bank blijft staan, dan is de rente vrijwel nul. Bij investering in een windpark ontvang je nog rendement. De persoonlijke belastingen moeten sowieso worden betaald. Hetzelfde geldt ook voor de obligatielening. Dat wil zeggen zowel aandelen als een obligatielening vallen in box 3.

De aanwezigen constateren dat de berekening van de aandelen rendementen moeilijk te begrijpen is.

Mevrouw Roorda stelt, dat het belangrijk is dat de participatie een succes wordt. Dat mensen ook mee willen doen en het gevoel hebben dat de molens een beetje voor hun draaien. Daar wordt bij de uiteindelijke keuze zeker rekening mee gehouden .

Vraag: Een andere optie is ook om lagere prijzen voor energie aan te bieden. Dat is gemakkelijk uit te leggen en te begrijpen.

Mevrouw Roorda beaamt dat je goed naar de randvoorwaarden moet kijken. Je moet echt met elkaar in gesprek om te kijken wat mensen willen, wat vinden ze belangrijk? Willen ze zekerheid of vinden ze het niet erg om risico te lopen? Dat gesprek moeten we nog met elkaar voeren.

Vraag: Hoe ga je dat peilen? Peil je dat alleen op ons? Antwoord door mevrouw Roorda: Nee, dat gaan we breder doen. Het moment is nu weer gekomen om met meer burgers in gesprek te gaan. Dat wordt georganiseerd.

Er zijn geen vragen meer.

Mevrouw Roorda dankt de aanwezigen voor hun inbreng.

Sluiting onder dankzegging om 21.00 uur.